

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

11 februarie 2020

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Iurie Diaconu,
Judecători Liliana Catan, Ion Guzun, Dumitru Mardari,
Nicolae Craiu,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Vitalie Călugăreanu, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 08 octombrie 2019, în privința inculpatului

Coropcean Dumitru XXXXXX.

Termenul de examinare,
instanța de fond: 06.02.2019 – 22.05.2019,
instanța de apel: 30.07.2019 – 08.10.2019,
instanța de recurs: 13.12.2019 – 11.02.2020.

Asupra recursului menționat, Colegiul penal lărgit,

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Chișinău din 22 mai 2019, cauza fiind examinată conform prescripțiilor din art. 364¹ Cod de procedură penală, Coropcean Dumitru a fost condamnat în baza art. 179 alin. (2) cod penal la 3 luni închisoare, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, de la reținere.

Acțiunea civilă înaintată de Ursachi V. a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se expună instanța în ordinea procedurii civile.

2. Instanța de fond a constatat că la 11 ianuarie 2019, aproximativ ora 12.40, inculpatul Coropcean D., în lipsa unui drept prevăzut de lege, ilegal, fără consimțământul proprietarei, a pătruns în apartamentul nr. 25 din str. XXXXXX, XXXXXX, care aparține cu drept de proprietate lui Ursachi V., după care, fără careva motiv, i-a aplicat multiple lovituri cu pumnii peste cap și diferite părți ale

corpului, cauzându-i, conform raportului de constatare nr. 201902P0124 din 14.01.2019, vătămări corporale neînsemnate sub formă de echimoze la nivelul feței și articulația cotului stâng. La cerințele proprietarei de a părăsi locuința, Coropcean D. a refuzat, continuând acțiunile criminale, care au fost curmate de către Chelea G., care a venit la strigătele de ajutor ale părții vătămate Ursachi V.

Instanța a reținut că inculpatul a recunoscut în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și vina, solicitând examinarea cauzei în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, acceptând să execute o eventuală pedeapsă cu muncă neremunerată în folosul comunității.

În temeiul probelor administrate, instanța a încadrat acțiunile inculpatului pe art. 179 alin. (2) Cod penal, ca violarea de domiciliu, adică pătrunderea și rămânerea ilegală în domiciliul unei persoane fără consimțământul acesteia, precum și refuzul de a-l părăsi la cererea ei, acțiuni însoțite de aplicarea violenței.

La stabilirea pedepsei, instanța a ținut cont că inculpatul a săvârșit o infracțiune mai puțin gravă, care în corespundere cu prevederile art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, prevede pedeapsa amenzii de la 500 la 712,5 unități convenționale, muncii neremunerate în folosul comunității de la 93 la 160 ore sau închisorii de la 3 luni la 2 ani, că a recunoscut vina și a contribuit activ la descoperirea infracțiunii, a recunoscut săvârșirea infracțiunii în stare de ebrietate, aceasta fiind comisă față de o femeie în vârstă de 66 ani, prin comiterea a trei acțiuni alternative incriminate de latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 179 alin (2) Cod penal - pătrunderea ilegală în domiciliu, rămânerea ilegală în domiciliu și refuzul de a-l părăsi la cererea părții vătămate, toate aceste acțiuni fiind însoțite de aplicarea violenței, că nu a întreprins măsuri pentru a restitui daunele cauzate părții civile, concluzionând că reeducarea și corectarea lui este posibilă doar prin izolare de societate.

3. Avocatul Augustin Popovici a declarat apel, solicitând casarea parțială a sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatului să-i fie aplicată pedeapsa sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității.

Apelantul a invocat că inculpatul a comis pentru prima dată o infracțiune, a recunoscut vina în săvârșirea ei și s-a căit sincer, cauza a fost examinată conform prevederilor art. 364¹ Cod de procedură penală, împrejurări în care reeducarea și corectarea acestuia este posibilă fără privare de libertate.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 iunie 2019, apelul a fost admis, casată **total** sentința și pronunțată o nouă hotărâre.

Procesul penal în privința lui Coropcean Dumitru pe art. 179 alin. (2) Cod penal a fost încetat, potrivit art. 109 Cod penal, în legătură cu împăcarea părților.

Instanța de apel a statuat că instanța de fond, **corect** a stabilit circumstanțele de fapt și de drept și just a concluzionat că inculpatul a săvârșit infracțiunea incriminată, încadrând just acțiunile lui în baza art. 179 alin. (1) Cod penal, ca violarea de domiciliu, adică pătrunderea și rămânerea ilegală în domiciliul unei persoane fără consimțământul acesteia, precum și refuzul de a-l părăsi la cererea ei, acțiuni însoțite de aplicarea violenței, cercetarea judecătorească fiind efectuată cu respectarea dispozițiilor procesual-penale și aprecierea corectă a circumstanțelor și probelor administrate din punct de vedere al utilității și veridicității lor, sub toate aspectele, complet și în mod obiectiv, fiind înlăturate toate dubiile, iar vinovăția acestuia fiind confirmată pe deplin.

Totodată, în instanța de apel, apărarea a modificat cerințele și a solicitat încetarea procesului penal, în legătură cu împăcarea părților.

Partea vătămată a declarat că s-a împăcat cu inculpatul și nu are pretenții față de el, revendică semnătura din acordul de împăcare, cunoaște consecințele împăcării și tot solicită încetarea procesului penal.

Inculpatul a recunoscut vina, s-a căit sincer, s-a împăcat cu partea vătămată și a pledat pentru încetarea procesului penal.

Potrivit art. 391 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, sentința de încetare a procesului penal se adoptă dacă părțile s-au împăcat.

Art. 109 alin. (1), (2) Cod penal prescrie că împăcarea este actul de înlăturare a răspunderii penale pentru o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă, iar în cazul minorilor, și pentru o infracțiune gravă, infracțiuni prevăzute la capitolele II-VI, la art. 264 alin. (1) din Partea specială. Împăcarea este personală și produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare.

Sanțiunea art. 179 alin. (1) Cod penal prevede amendă în mărime de până la 650 unități convenționale, muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 200 de ore, sau închisoare de până la 2 ani.

Acordul de împăcare și cererile de încetare a procesului penal au fost depuse în cadrul examinării apelului apărării, până la retragerea completului de judecată pentru deliberare.

Acordul de împăcare încheiat între inculpat și partea vătămată este făcut personal, nu este grevat și a rezultat prin libera exprimare a dorinței părților.

Ori, legea penală admite împăcarea părților din aceste considerente, astfel că procesul penal privind învinuirea adusă inculpatului în baza art. 179 alin. (1) Cod penal urmează a fi încetat.

5. Procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Vitalie Călugăreanu, a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea acestei decizii și menținerea sentinței, deoarece apelul a fost admis greșit.

Recurentul a invocat că prevederile art. 109 Cod penal nu sunt aplicabile în cazul dat, deoarece art. 109 alin. (2) Cod penal prescrie că împăcarea este personală și produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare, etapă ce a fost epuizată de inculpat în cadrul judecării cauzei în instanța de fond.

Deci, imposibilitatea de a admite împăcarea părților în cadrul căilor ordinare de atac - apelul și recursul, rezultă din prevederile art. 230 Cod de procedură penală, care stipulează în alin. (2) că, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual.

Astfel, concluzia instanței de apel contravine Recomandării Curții Supreme de Justiție nr. 56 cu privire la împăcarea părților, precum și practicii judiciare a Curții Supreme de Justiție, care prevăd reglementarea în art. 109 Cod penal a momentului până când poate avea loc împăcarea părților, iar legiuitorul a avut în vedere că momentul final este atunci când cauza se judecă de către instanța de fond, când completul s-a retras pentru deliberare și adoptarea sentinței. Acest înțeles al legii rezultă din construcția și plasamentul procedurilor ce le parcurge cauza penală pusă pe rol.

Totodată, Codul de procedură penală, Titlul II, Capitol III reglementează judecarea cauzei penale în prima instanță, procedură care este descrisă în amănunte în patru secțiuni. Secțiunea a 4-a este dedicată anume unei faze speciale a procedurii de judecare - Deliberarea și adoptarea sentinței. Prin urmare, până la acest moment părțile se pot împăca în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 109 alin. (1) Cod penal, cu excepția celor prevăzute de art. 276 alin. (1) Cod de procedură penală.

Imposibilitatea de a admite împăcarea părților la următoarele căi a procesului penal, căi ordinare de atac - Apelul și Recursul, rezultă din prevederile art. 230 Cod de procedură penală. Fazele următoare a judecării cauzei sunt căi de verificare a temeiniciei și legalității hotărârii judecătorești, inclusiv în partea aplicării procedurii împăcării părților, potrivit legii materiale și procesual penale.

Ori, instanța de apel nu a clarificat circumstanțele relevante cauzei și a adoptat o soluție neargumentată în modul convenit, decizie adoptată urmând a fi casată.

În drept, recursul este întemeiat pe art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală – hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

6. Judecând recursul ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul penal lărgit face următoarele concluzii.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii.

Instanța de recurs verifică doar dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

În sensul vizat se reține că instanța de apel a comis următoarele erori de drept.

În primul rând, potrivit art. 414 alin. (1) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. Conform art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător. Potrivit art. 276 alin. (1) și (5) Cod de procedură penală, în cazul infracțiunii prevăzute la art. 179 alin. (2) Cod penal, urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei. La împăcarea părții vătămate cu inculpatul în aceste cazuri, urmărirea penală încetează. Împăcarea este personală și produce efect doar dacă intervine până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. Conform art. 391 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, sentința de încetare a procesului penal se adoptă dacă părțile s-au împăcat. În corespundere cu art. 394 alin. (4) Cod de procedură penală, partea descriptivă a sentinței de încetare a procesului penal trebuie să conțină descrierea și motivarea temeiurilor pentru încetarea procesului penal. Conform art. 396 alin. (2) Cod de procedură penală, dispozitivul sentinței de încetare a procesului penal trebuie să cuprindă dispoziția de încetare a procesului penal și motivul pe care se întemeiază încetarea procesului. Potrivit art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Conform jurisprudenței naționale, într-un proces penal, pornit în cazul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art. 109 Cod penal și art. 276 Cod de procedură penală, perioada până la care poate să intervină împăcarea părților, este diferită. Astfel, conform alin. (2) art. 109 Cod penal, împăcarea produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare. Conform alin. (5) art. 276 Cod de procedură penală, împăcarea produce efecte doar dacă intervine până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. Prin reglementarea în art. 109 Cod penal a momentului până când poate avea loc împăcarea părților, legiuitorul a avut în vedere ca moment final, este atunci când cauza se judecă de către instanța de fond, când completul s-a retras pentru deliberare cu adoptarea sentinței respective. Prin urmare, până la acest moment părțile se pot împăca în cazul infracțiunilor prevăzute de alin. (1) art. 109 Cod penal, cu excepția celor prevăzute de alin. (1) art. 276 Cod de procedură penală. Împăcarea părților poate interveni, în cazul infracțiunilor prevăzute de art. 276 alin. (1) Cod de procedură penală, inclusiv cea prevăzută în art. 179 alin. (2) Cod penal, oricând în cursul procesului penal: la urmărirea penală, în instanța de fond, de apel, de recurs - dacă pentru unele infracțiuni nu există calea apelului, dar numai până la rămânerea definitivă a hotărârii (*Recomandării nr. 56 Cu privire la aplicarea art. 109 Cod penal și 276 Cod de procedură penală în cazurile împăcării părților*).

Însă, instanța de apel nu a respectat prescripțiile de drept nominalizate, deoarece conform descriptivului și dispozitivului deciziei atacate (*pct. 4. din decizie*):

a) a încetat procesul penal în baza prevederilor art. 109 Cod penal, în legătură cu împăcarea părților, nefondat, deoarece în circumstanțele vizate împăcarea părților este posibilă doar când cauza se judecă de către instanța de fond și până când completul s-a retras pentru deliberare.

Ori, procesul penal în instanța de apel urma a fi încetat în temeiul art. 276 alin. (1), (5) Cod de procedură penală;

b) a constatat în descriptiv că sentința este **corectă**, însă în dispozitiv, a dispus, contrazicându-se, casarea ei **totală**, nefiind clar ce fel de sentință a pronunțat - de încetare a procesului penal pe motive de reabilitare sau nereabilitare.

În al doilea rând, potrivit art. 276 alin. (1) și (5) Cod de procedură penală, în cazul infracțiunii prevăzute la art. 179 alin. (2) Cod penal, urmărirea penală se pornește numai în baza plângerii prealabile a victimei. La împăcarea părții vătămate cu inculpatul în aceste cazuri, urmărirea penală încetează. Împăcarea este personală și produce efect doar dacă intervine până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. Potrivit art. 466 alin. (2) pct. 4) și alin. (3) Cod de procedură penală, hotărârea primei instanțe rămâne definitivă la data când apelul a fost respins. Hotărârile instanței de apel rămân definitive la data pronunțării deciziei în apel. Conform art. 391 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, dacă părțile s-au împăcat, se adoptă sentința de încetare a procesului penal.

Ori, prin sintagma „până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești” legislatorul și-a spus cu claritate voința până când poate interveni împăcarea părților în privința infracțiunilor prevăzute de alin. (1) art. 276 Cod de procedură penală.

Așadar, conform procedurii penale, împăcarea poate interveni, în cazul infracțiunilor indicate în art. 276 alin. (1) Cod de procedură penală, inclusiv cea prevăzută de art. 179 alin. (2) Cod penal, oricând în cursul procesului penal: la urmărirea penală, în instanța de fond, de apel, de recurs - dacă pentru unele

infracțiuni nu există calea apelului, dar numai până la rămânerea definitivă a hotărârii.

În această consecutivitate, se reține că în ședința instanței de apel, partea vătămată a depus o cerere să s-a împăcat cu inculpatul, solicitând încetarea procesului penal pe art. 179 alin. (2) Cod penal (*f.d. 90*).

Rezultă că, odată ce împăcarea părților a intervenit până la rămânerea definitivă a sentinței primei instanțe și deciziei instanței de apel, procesul penal urma să fi încetat.

Potrivit art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. b) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța îl admite, casează parțial hotărârea atacată și dispune încetarea procesului penal în cazurile prevăzute de prezentul cod.

Astfel, împrejurările enunțate impun admiterea recursului, casarea parțială a hotărârilor contestate, cu încetarea procesului penal în temeiul art. 276 alin. (1), (5), 391 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, pe motivul împăcării părților.

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. b), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit

DECIDE :

Admite recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Vitalie Călugăreanu, casează parțial sentința Judecătoriei Chișinău din 22 mai 2019 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 08 octombrie 2019, și dispune încetarea procesului penal în privința lui Coropcean Dumitru XXX pe art. 179 alin. (2) Cod penal, în temeiul art. 276 alin. (1), (5), 391 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, pe motiv că părțile s-au împăcat.

În rest, hotărârile contestate se mențin.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 13 martie 2020.

Președinte

Iurie Diaconu

Judecători

Liliana Catan

Ion Guzun

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu